

ІННОВАЦІЯ ТА РИНОК ПРАЦІ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНІВ

Розглянуто регіональні проблеми соціально-економічного розвитку. Приділено увагу ринку праці та доцільності забезпечення його функціонування на основі інноваційних вкладень. Запропоновано напрями часткового вирішення поставленої проблеми за рахунок змін у класифікаторі Бюджетного кодексу України. Визначено глобальні аспекти покращання розвитку соціально-економічного сектору регіону.

Ключові слова: інновація, ринок праці, соціально-економічний розвиток, інноваційні сегменти, економічно активне населення, регіон, бюджетний класифікатор.

Соціально-економічний розвиток регіону неможливий без урахування інноваційних підходів до функціонування ринків праці. Ринок праці є важливим чинником впровадження програм адаптації працездатного населення та реалізації ним напрацьованого кваліфікаційного досвіду, креативних і творчих можливостей, які забезпечують його конкурентоспроможність. Досвід показує необхідність об'єднання двох ключових сегментів розвитку регіону, а саме ринку праці та інновацій. Проблема полягає в тому, що на регіональному рівні немає достатнього інвестиційного ресурсу, який забезпечив би дієвість розроблених інноваційних програм, здатних підвищити якісний рівень функціонування ринку праці. На сьогодні спостерігаються досить значні прогалини у вирішенні проблеми диспропорцій на ринку попиту і пропозиції робочої сили в регіонах. Практично кожен регіон в Україні потребує додаткових інвестиційних державних ресурсів, націлених на вирішення наявних диспропорцій. Саме ця обставина вказує на актуалізацію обраного напрямку дослідження.

Проведений аналіз наукової літератури зі згаданої проблематики засвідчив велику кількість праць науковців-економістів, які вказують на необхідність негайного вирішення проблеми ринку праці в регіонах та забезпечення його функціонування на основі інноваційних програм з урахуванням додаткових інвестиційних державних вкладень. Проте надто мало напрацьовано в сегменті вирішення цієї проблеми на рівні регіону.

У загальному науковому аспекті достатньо предметно розкривають різні напрями функціонування ринку праці такі відомі науковці: П. П. Мазурок [1], Е. М. Лібанова [2], А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко [3], А. М. Колот [4], О. А. Грішнова, О. О. Герасименко [5], В. Г. Федоренко, Ю. М. Маршавін, І. Ф. Гнибіденко, С. В. Рум'янцева [6]. У їхніх дослідженнях чітко окреслені проблеми та можливі напрями їх вирішення у сфері ринку праці з урахуванням змін сучасного розвитку країни. Водночас такі науковці, як І. А. Петрова, Т. І. Шпильова, Н. П. Сисоліна [7], М. І. Диба, Т. В. Майорова, О. О. Смірнова, І. В. Власова [8], П. П. Микитюк [9], П. Харів [10] торкаються інноваційного аспекту розвитку регіонів та привертають увагу до його адаптації на ринку праці.

Основною метою статті є визначення проблем ринку праці з позиції інноваційного їх вирішення, впливу на соціально-економічний розвиток регіонів та розроблення стратегічних напрямів здійснення необхідних заходів.

Україна перебуває в процесі трансформаційно-економічних змін у регіонах, які не завжди мають позитивний характер та призводять до порушення стабілізації їх розвитку. Вивчення ринку праці в регіональному аспекті доводить, що ключова проблема диспропорції на ринку попиту і пропозиції робочої сили наявна у всіх регіонах. Стає зрозумілим, що країна за більш ніж 20 років розвитку так і не спромоглася розробити дієвий механізм якісного функціонування ринку праці, який би забезпечив рівність між попитом і пропозицією робочої сили. У зв'язку з цим виникла нагальна потреба в розробленні інноваційного підходу до вирішення проблем ринку праці та створенні дієвих сегментів, здатних на нього вплинути.

Безумовно, це дослідження має стати одним з елементів програми соціально-економічного розвитку регіонів, оскільки без нього інноваційна складова не має сенсу. Ключовими сегментами мають стати освіта, кваліфікаційний рівень, здатність адаптації до змінних умов, креативність та творчість мислення тієї частини населення регіону, яка може вплинути на стабілізацію ринку праці. Йдеться про економічно активне населення, яке має мож-

ливості виправдати інновації та вкладені інвестиції і таким чином вплинути на якісний соціально-економічний розвиток.

Постає питання: що таке інноваційний сегмент ринку праці? Вважаємо, що це, з одного боку, нововведення до його регуляторів, з другого – наявна спроможність економічно активного населення реалізуватися повною мірою. Відтак, про яку інноваційну складову йдеться, якщо на регіональному рівні практично немає правового регулятора, що забезпечує її інвестування? Тобто одна проблема регіону впливає з іншої, та, як наслідок, визначені сегменти та їх обґрунтування призводять до практичного нівелювання наукових напрацювань.

Отже, проблеми ринку праці регіонів мають достатнє наукове обґрунтування, а напрями їх вирішення потребують нової наукової течії з урахуванням сегмента нововведення, тобто інноваційної складової.

На наш погляд, одним із напрямів вирішення цих проблем має стати пошук елементу підвищення якісного рівня соціально-економічного розвитку регіону на основі винайдення інноваційного джерела його забезпечення. Останні наукові дослідження доводять, що більшість вчених схиляються до думки отримання коштів від забезпечених верств населення регіону через взаємоузгодженість їх особливих інтересів. Проте досвід показує, що практично аргументованої адаптації цієї ідеї в Україні немає. Безумовно, є окремі благодійні програми, які мають соціальне спрямування, але не націлені на вирішення регіональних проблем ринку праці.

Тому вважаємо, що сучасні регіональні ринки праці мають виявляти ініціативу до розроблення угод, скерованих на тісні взаємовідносини між великими роботодавцями та економічно активними громадянами, які визнані безробітними. Мається на увазі залучення до вирішення проблем працевлаштування серед економічно активного населення регіону тих підприємців, які мають достатньо великі сфери бізнесу та здатні виступити інвесторами інноваційного ресурсу. З одного боку, такий підхід можна вважати хибним з огляду на сучасні реалії, проте, з другого боку, є можливість привернути увагу достатньо заможних роботодавців до проблем регіону, водночас окресливши деякі вигідні перспективи їхнього розвитку.

Іншим важливим напрямом, має стати обґрунтоване наукове розроблення питань щодо накопичення цілеспрямованого інноваційного ресурсу з різних інвестиційних джерел шляхом включення регіональних соціально-економічних програм (у розрізі проблем ринку праці) до загальних макроекономічних програм розвитку України. Якщо насправді розширити цю ідею, то її інструментом має стати відокремлена складова бюджетного класифікатора “видатки на усунення диспропорції на ринку праці”.

Водночас зазначена ідея може реалізуватися за умови єдиної угоди між регіонами України, які здатні одноставно обґрунтувати проблеми ринку праці, і на цій основі акумулювати єдині вимоги до необхідності змін у Бюджетному кодексі України. Наслідком таких дій мають стати певні зрушення у функціонуванні ринку праці, а на макроекономічному рівні збережеться принцип цільового використання бюджетного ресурсу.

На нашу думку, кожен регіон повинен акумулювати науковий потенціал з метою проведення досліджень щодо невикористаного людського ресурсу з існуючим креативним аспектом, здатний виправдати вкладений інноваційний ресурс. Йдеться насамперед про молодь регіону, яка поступово набуває позитивних зрушень у світогляді щодо вибору майбутньої професії, посилення ролі профорієнтації у вищих навчальних закладах регіону, активізацію програм працевлаштування молоді за обраним фахом, використання кращого досвіду радянських часів.

Саме на такому рівні мають реалізовуватися інноваційні програми, спроможні ефективно вплинути на ринок праці шляхом зниження диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили.

Отже, слід зробити такі висновки. По-перше, у регіонах України існує нагальна потреба перегляду наявної форми функціонування ринку праці. По-друге, відсутність інноваційних вкладень у ринок праці призводить до накопичення диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили. По-третє, зрушити з місця таку проблему можливо за умови залучення

інвестиційного ресурсу заможних роботодавців, які володіють великим бізнесом та здатні реально вплинути на її вирішення. По-четверте, регіональна проблема функціонування ринку праці не може бути територіально відокремленою, а має бути винесена на обговорення об'єднаного форуму усіх регіонів із розробленням пропозиції щодо внесення змін до видаткового класифікатора Бюджетного кодексу України за рахунок статті "Видатки на усунення диспропорцій на ринку праці". По-п'яте, регіонам необхідно активізувати роботу з економічно активним населенням молодого віку, яке стоїть на порозі вибору спеціальності або вже самостійно отримує професію. Така робота має проводитися через дієві заходи фахівців ринку праці, здатних допомогти молоді усвідомити проблему та доцільність вибору професії з урахуванням інфраструктури регіону.

Використані джерела

1. *Мазурок П. П.* Державні інвестиції в стратегії формування людського капіталу : монографія / П. П. Мазурок, О. П. Гузенко. – Кривий Ріг : Видавець ФОП Чернявський Д. О., 2011. – 358 с.
2. *Лібанова Е. М.* Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз / ред. Е. М. Лібанова. – К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2007. – 327 с.
3. *Чухно А. А.* Інституціонально-інформаційна економіка : підручник / А. А. Чухно, П. М. Леоненко, П. І. Юхименко ; за ред. А. А. Чухна. – К. : Знання, 2010. – 687 с.
4. *Колот А. М.* Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку : монографія / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2010. – 251 с.
5. *Гришнова О. А.* Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / А. М. Колот, О. А. Гришнова, О. О. Герасименко та ін. ; за наук. ред. проф. А. М. Колота. – К. : КНЕУ, 2009. – 711 с.
6. Теоретичні та прикладні засади інвестиційно-інноваційного розвитку економіки та ринку праці в Україні : монографія / В. Г. Федоренко, Ю. М. Маршавін, І. Ф. Гнибіденко та ін. ; наук. ред. В. Г. Федоренко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2007. – 317 с.
7. *Петрова І. А.* Інноваційна діяльність: стимули та перешкоди : монографія / І. А. Петрова, Т. І. Шпильова, Н. П. Сисоліна ; за наук. ред. проф. І. А. Петрової. – К. : Дорадо, 2010. – 321 с.
8. Активізація інвестиційного процесу в Україні : монографія / М. І. Діба, Т. В. Майорова, О. О. Смірнова та ін. ; за наук. ред. М. І. Діби, Т. В. Майорової. – К. : КНЕУ, 2012. – 472 с.
9. *Микитюк П. П.* Інноваційна діяльність : навч. посіб. / П. П. Микитюк. – К. : ЦУЛ, 2009. – 392 с.
10. *Харів П.* Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів : монографія / П. Харів ; Терноп. акад. народного госп-ва. – Т. : Екон. думка, 2003. – 323 с.